

Com Jules Verne a la torre de Babel

Joan-Lluís Lluís
amb el premi Serra
d'Or que va rebre
per aquesta novel·la
ANDREU PUIG

EL NAVEGANT
Joan-Lluís Lluís
Editorial: Proa
Barcelona, 2016
Pàgines: 350
Preu: 18,50 euros

Fa molt de temps que Joan-Lluís Lluís escriu sobre les llengües del món. No hi ha lector de Presència o d'El Punt Avui que no ho sàpiga. Tothom deu saber també que ningú no les pot arribar a conèixer totes. Però Assisclé Xatot sí. En fa prou de llegir o de sentir unes paraules d'una llengua que desconeix per saber-la parlar perfectament. Però sense perdre mai l'accent del barri de Sant Joan, de Perpinyà, el lloc on va néixer. Assisclé té aquest do. El preu que paga? Un mareig i, a vegades, un vòmit. Més endavant, ni això. A la contraportada, llegeixo que és un do "insòlit, gairebé sobrenatural". Deu ser sobrenatural, sense aquell gairebé, ni ell mateix no s'ho explica. En tot cas, no és pas l'únic. També té aquest do Nestor Bonnefin. Després de Babel, doncs, Assisclé i Nestor, torsimanys o intèrprets.

El navegant, però, és sobretot una novel·la d'aventures. Es divideix en tres parts, cadascuna té un marc diferent. La primera, la ciutat catalana de Perpinyà a la segona meitat del segle XIX. Tothom hi parla català. No escric encara perquè, quan no les maten, les llengües no es moren sinó que evolucionen. Però això Assisclé no ho sap. Sap només que, a prop seu, català a part, hi ha el francès i la llengua que parla Abel, la llengua dels gitans.

La segona part passa al París dels últims dies de la guerra francoprussiana i de la Comuna. La tercera, a Nouméa, Nova Caledònia. És un lloc tan remot que s'ha de ser molt francès per creure que és França. Ho està començant a ser. De fet, quan Assisclé hi arriba els francesos tot just s'hi estan instal·lant. I a Nova Caledònia aprèn que una llengua és també una cultura.

Assisclé, un home ingenu

Narrada en primera persona i molts anys més tard, els pocs personatges d'*El navegant* s'assemblen als personatges d'un conte perquè, en molts d'ells, destaca sobretot un únic tret del seu caràcter. Així, Assisclé és sobretot l'ingenu que va aprenent, el noi de Perpinyà que arriba a París sense saber pràcticament res. Ni què és el socialisme, ni què és una guerra, ni tan sols que les llengües tenen una gramàtica i unes regles. *El navegant* hauria pogut ser una novel·la picaresca, però la ingenuïtat d'Assisclé ho impedeix. Hauria pogut ser també una novel·la d'amor, però l'amor que Assisclé sent per Josepa, una noia de Besalú, és més que res un ideal, tan poc a l'abast com un somni.

Barnabé Bonnefin, en canvi, és l'astúcia. Si més no per a un aprenent com Assisclé. Nestor Bonnefin, que viu a París i

que és germà de Barnabé, és el científic, un distret que no toca de peus a terra i que s'ho mira tot com un espectacle. Té la capacitat d'abstreure's quan els porten a la presó. Hi ha personatges que retrobem com Dunkerque, que és dolent, o Selim, que desapareix, un dels més enigmàtics.

Assisclé és un ignorant. Es limita a explicar les coses que li passen, i es forma quasi sense saber-ho i sense fer gaire res. *El navegant*, doncs, no és un *bildungsroman*, tot i que Assisclé aprèn. I el lector intel·ligent pot anar més enllà que ell, captar que en aquesta novel·la hi ha uns moments clau. Un és quan Nestor explica a Assisclé que mai ningú podrà saber totes les llengües perquè "ningú no parla exactament la mateixa". No som, doncs, només parlants d'una llengua, com no som tampoc només ciutadans d'un país o un estat.

l'encaix en una categoria qualsevol és tan difícil com l'encaix d'Assisclé o de qualsevol de nosaltres al món. Mig perquè

és com és, mig perquè no vol o no pot canviar, Assisclé sobreviu a l'entorn familiar de Perpinyà, als mesos que passa amb Barnabé, traginant un globus per França, al París de Nestor i de Selim, a la presó de Versalles o entre els canacs de Nouméa. A vegades, resisteix. Altres cops, s'adapta. Quan no pot més, s'abstreu. "Podré declarar-me absent de mi mateix gràcies a tantes llengües que em permeten fugir d'una realitat que continua provant d'anihilar-me". La seva rebel·lió no va gaire més enllà. A Nova Caledònia, entre els canacs, aprèn que una llengua és també una pau. I al mateix temps un món tan inabastable com el somni de poder viure amb Josepa. Si més no, amb la noia que ha idealitzat. El món no és cap nuvolet, ell sí.

El navegant, en un primer moment recorda les novel·les de Jules Verne. Però Joan-Lluís Lluís escriu sabent que el lector d'avui no és tan ingenu. Ha passat per la universitat. No per l'oficial, naturalment, que no és res, sinó per la de la vida. *